

koľaj, na ktorej som sa na pôvodné svoje úmysly len chvíľkami, akoby v závrate nejakom, spamätával.

Mal som slobodu úplnú, ale poznal som, že sloboda, ak sa neukážiňuje vnútornou silou v človeku, je darom nebezpečným. Sloboda vyvažuje sa povinnosťou a cit povinnosti je vo mne mdlý. Povinnosťou myslím: voliť nie to, čo je vo chvíli príjemné, alebo najznesiteľnejšie, ale čo je obeťou v záujme jasných cieľov.

Prajem Vám, pán Prezident, pekné svätodušné sviatky.

18. V. 1934

Št. Krčméry

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 808, č. j. D 4643/34, k. 76. Originál, rukopis.

a – Raison d'être – smysl bytí, důvod, vnitřní smysl.

1 – Dne 9. 4. 1932 nahradil Josef Hůla ve funkci ministra železnic Rudolfa Mlčocha.

2 – Krčméry pobýval ve Švýcarsku v první polovině roku 1933, stipendium zřejmě zprostředkovala Alice Masaryková. Už před tím – 8. června 1932 – udělil Krčmérymu Krajiný úřad v Bratislavě podporu 5000 Kč na další literární činnost. Viz KATUŠČÁK, D. *Slovo čisté. Život a dílo Štefana Krčméryho v dokumentech*. Martin 1979, s. 198.

Š. Osuský T. G. Masarykovi^a
Paříž, 26. května 1934

/246

Paříž dňa 26. mája 1934

Drahý pán prezident!

Píšem Vám, aby som Vám zdelil, že nie len tlač ale i francúzska poslanecká snemovňa so vzácnou jednomyseľnosťou pozdravila Vaše znovuzvolenie.¹ Keď zahraničný minister Barthou menom francúzskej vlády, pred poslaneckou snemovňou dňa 25. mája, vzdával poctu „kmetovi, veľkému duchu, veľkému srdcu a presvedčenému republikánovi, ktorý stvoril svoju vlasť a ktorý je najmenej rečeno, ozdobou ľudstva“, celá poslanecká snemovňa nadšená a uctivo aklamovala novozvoleného prezidenta Československej republiky.²

A ja sa modlím, aby Ste nám zdravý zostal. Viete z mojích správ, že od jesene roku 1932 francúzska politika ťažko kulhá. Rok 1933 – pod vedením Paul-Boncoura, jako zahraničného ministra – je pre nás vážnou výstrahou.³ Na politiku s Malou dohodou, Paul-Boncour neveril. Rumunsko považoval politicky a vojensky za bezcenné. Existencia Juhoslovenska pre neho visí na živote kráľa Alexandra. Vedľa toho Juhoslovanov považuje politicky a kultúrne za neschopných. Preto Malá dohoda sa redukuje na Československo.

Od nastolenia Hitlerovho režimu, ani pred svojimi spolupracovníkmi na Quai d'Orsay, ani pred svojimi kolegmi vo vláde, Paul-Boncour sa netajil, že Franciá na Československo

svoju politiku stavať nemôže. Tvrdil, že Československo nepredstavuje ani spoľahlivú moc politickú ani vojenskú. Praha má vraj proti sebe nie len 700 000 Maďarov (sa hovoril jeden milión) a 3 000 000 Nemcov, ale i Slovákov. Preto vraj Praha sa snaží s Nemcami dobre vychádzať. Preto vraj Beneš favorizuje Anschluss. Pre prípad konfliktu Československo vraj nemá žiadnu vojenskú cenu. Preto i za cenu obetovania Malej dohody Paul-Boncour chcel sa dohodnúť s Talianskom. Preto ministerský predseda Daladier sníval o dohode s Nemeckom, ktorému chcel obetovať Strednú Európu a Rusko.

Pakt Štyroch z 18. marca 1933,⁴ dopis Ciriaciho Hlinkovi zo septembra 1933,⁵ agresívna poľská politika voči Československu – to všetko vyviera z presvedčenia, že Malá dohoda je Československo, ktoré však pre vážnu politiku je nespoľahlivé, lebo Česi sami štát československý neudržia.

Mohlo by sa zdať, že príchod vlády Doumergueovej blúdeniu francúzskej politiky učinil koniec.⁶ Žiaľ bohu jestli Doumergue horúčku srazil, problémy tým ešte nevyriešil. Francúzi každé štyri roky hlasujú dľa zvykov svojich predkov, pretože im to v dennom živote neprekážalo. Život tečie rýchlym tempom a ponevác riadený neni, robí škody. Celý národ to už vidí, len nie tí, ktorí vychovaní boli v presvedčení, že politická poctivosť znamená životu občana-voliča neprekážať.

Preto politický problém francúzsky posial' vyriešený niet. To je problém, ktorý sa prímerím riešiť nedá – a vláda Doumergueova je vládou politického prímeria. Keď bude riešený, noví ľudia budú znova uvažovať, na koho politiku Francie v Strednej Európe a na Balkáne majú postaviť. Žijem s Francúzmi dosť dlho, abych vedel jakým hodnotám prikladajú politickú dôležitosť. Radi vidia našu politickú vyspelosť v tom, že vieme, že je v záujme konsolidovania a pokojného vývoja Československa, aby sme Nemcov pripútali ku štátu. Na to však politicky skúsení Francúzi politiku svojho štátu v Strednej Európe stavať nebudú! Pomer medzi Slovákami a Čechmi je Francúzom dobre známy a robí im starosti.

Preto braterská spolupráca Čechov a Slovákov je existenčnou otázkou Československej republiky. Modlím sa preto, aby pak Vaším predsedníctvom vytvorené boli duševné a ľudské predpoklady braterského súžitia Čechov a Slovákov a aby Ste nám zostal nie len otcom vlasti, ale i otcom braterstva Slovákov a Čechov. Potrebujeme i to braterstvo i to otcovstvo, aby Republika žiť mohla.

Lutujem, že pri voľbe dňa 24. mája, všetci slovenskí poslanci a senátori na Vás nehlasovali; ale Vás prosím, aby Ste sa na nich za to nehnevali.⁷ Jestli českí ľudia preukázali neoceniteľné služby mladému Slovensku, prosím Vás, aby Ste pri tom nezabudol, že ľudia, ktorí do 28. októbra 1918 slúžili Viedni v Bukovine a Bosne a Hercegovine, neboli najlepšie pripravení na získavanie slovenských srdc pre Prahu. Slúžili Prahe tak, jako slúžili Viedni.

Viete dobre, že nie som veľmi pyšný na politickú vyspelosť tých Slovákov, ktorí hrozia Čechom samostatnosťou Slovenska. Ale ja viem, že sú zase Česi, ktorí hrozia Slovákom samostatnými Čechmi. Ako úradník viem, že som povinný prechovávať úctu voči svojim predstaveným; ale jako slobodný a verný občan nemôžem prehliadnuť, že pán ministerský predseda Malýpetr [!] povedal, že Nitra mu je dôkazom,⁸ že sa Slováci zase dostanú pod

jho Maďarov. Na jednej strane, jestli Slováci hrozbou samostatného Slovenska nepodávajú dôkaz svojej politickej vyspelosti, na druhej strane priamo za povážlivé považujem, keď tak vysokopostavený Čech ako je ministerský predseda republiky Československej vôbec si myslí, že by Čechy samostatne v Európe existovať mohli. Pán ministerský predseda má povinnosť vedieť, že Čechy samy boli by politickým kompenzačným objektom a nie pozitívnym samostatným faktorom v európskej politike.

Preto, že si myslia, že jeden na druhého odkázaní nie sú, preto sa nesnažia jeden druhému vyhovieť. V tom je duševné a ľudské jadro dnešného pomeru medzi Slovákmi a Čechmi.

Preto jestli záujem Československej republiky vyžaduje, aby Ste mal otcovskú trpezlivosť so Slovákmi; Česi sami majú tiež ešte pred sebou politickú štátnu výchovu.

Preto sa modlím, aby Ste tejto politickej výchove čo najďalej predsedal a ju riadil, lebo ona je podmienkou existencie republiky Československej.

Úprimne a oddane Vás pozdravujem

Váš

Osuský

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-II-93. Originál, rukopis.

- a – Psáno na hlavičkovém papíře Légation de la République Tchécoslovaque à Paris.
- 1 – Zasedání poslanecké sněmovny se konalo 25. května, zdravíci pronesl ministr zahraničí Louis Barthou (viz též následující poznámku). Viz článek: Hold francouzské sněmovny. *Lidové noviny* (42) 1934, č. 261, 26. 5., s. 3.
- 2 – Louis Barthou promluvil dne 25. května 1934 ve francouzské poslanecké sněmovně o své návštěvě ve Varšavě a v Praze, přičemž označil poměr Francie k Československu za bratrský a pozdravil nově zvoleného prezidenta Masaryka. Viz *Zabraněná politika* (13) 1934, s. 434.
- 3 – Augustin Alfred Joseph Paul-Boncour (1873–1972), francouzský politik, ministr války v roce 1932, v letech 1932–1934 ministr zahraničních věcí, současně od 18. 12. 1932 do 31. 1. 1933 ministerský předseda.
- 4 – „Pakt čtyř“ – italský návrh na uzavření smlouvy mezi Itálií, Francií, Německem a Velkou Británií. Čtyři mocnosti měly utvořit jakési evropské direktorium, které by „v zájmu zachování míru a spolupráce“ řešilo evropské konflikty. Mělo též právo revidovat mírové smlouvy uzavřené po první světové válce. Německu měla být přiznána rovnoprávnost ve zbrojení. Pakt se neuskutečnil, avšak navrhovaný mechanismus byl uplatněn na mnichovské konferenci z 29. 9. 1938.
- 5 – Papežský nuncius v Praze Mons. Pietro Ciriaci odevzdal v září 1933 Hlinkovi pochvalný dopis za obhajobu práv katolických Slováků.
- 6 – Pierre Paul Henri Gaston Doumergue (1863–1937), prezident Francouzské republiky 1924–1931, ministerský předseda od 9. února do 9. listopadu 1934.
- 7 – Rozumí se volba T. G. Masaryka prezidentem republiky, která se konala na společné schůzi poslanecké sněmovny a senátu Národního shromáždění 24. května 1934. Z celkového počtu 418 hlasů jich Masaryk získal 327, jeho protikandidát Klement Gottwald (KSČ) 38 a 53 lístků bylo prázdných. I když bylo hlasování tajné, byli to zřejmě právě poslanci a senátoři za HSLS, kteří pro Masaryka nehlasovali a odevzdali prázdné lístky.
- 8 – Míněny jsou oslavy 1100. výročí posvěcení prvního křesťanského kostela vybudovaného knížetem Přibinou v Nitře 12.–15. 8. 1933. Oslav se zúčastnil i papežský nuncius v Praze Mons. Pietro Ciriaci.